

Handgranateple av Ingelin Røssland på 10. trinn

Av Eva Kalgraf

INGELIN RØSSLAND: HANDGRANATEPLE
DET NORSKE SAMLAGET 2006

Presentasjon

Hovudpersonen i *Handgranateple*, Anja, lever eit heller fredeleg liv på landet. Mora vil ho skal flytta inn til byen for å gå på vidaregåande skule. Anja er pliktoppfyllande og gjer som mora seier. På vidaregåande møter ho Malin som lever eit svært røft utagerande liv. Anja blir dregen mellom plikt, mora sine forventningar, Malin sitt tilbod om vennskap, bestevennen Arild heimanfrå og seg sjølv. Boka er skriven i ein rå og truverdig språktone.

For elevar som har nynorsk som opplærings- språk er det viktig at dei får tilgang til nynorsklitteratur, ikkje minst moderne ungdomslitteratur skriven på nynorsk. *Handgranateple* er nett ei slik bok. Ho har eit engasjerande tema og ho gir språklege førebilete.

Boka i bruk

Elevane skal ifølgje Kunnskapsløftet delta i utforskande samtalar om litteratur, teater og film. Desse erfaringane skal dei også kunna formidla, og leseerfaringane skal vera basert på tolking og refleksjon (LK06:47). Eg ønskte derfor i dette høvet å fokusera på ei leserorientert tilnærming gjennom bruk av rollekort når me skulle arbeida med eit utdrag frå *Handgranateple* av Ingelin Røssland. Rollekorta lasta eg ned frå www.lesesenteret.no, og eg såg gjennom filmen «Lesesirkel og rolleskriving».² (Sjå dvd-en).

Eg starta første time med å dela klassen inn i grupper på fem elevar, tilsvarende talet på roller. Før gjennomføringa la eg stor vekt på gruppeinndelinga og rollefordelinga. Med utgangspunkt i den litterære samtalen som skulle gå føre seg i gruppene, var det viktig å setja gruppene saman slik at alle kunne føla seg trygge og helst lika kvarandre. Vanskegraden på dei ulike rollane er varierende. Det ligg derfor til rette for ei differensiering. Alle elevane fekk rollar som dei meistra, og det viste igjen på engasjementet. Deretter presenterte eg kva me skulle gjera og kvifor.

Fleire månader tidlegare hadde eg lese høgt eit utdrag frå romanen *Handgranateple*. No vart elevane utfordra på kva dei mintest frå dette utdraget, og kva dei assosierte med tittelen på romanen. Kvar elev skreiv det dei mintest og sine eigne assosiasjonar i arbeidsboka, og så hadde me ein gjennomgang av dette i felleskap etterpå. Eg skreiv dei ulike innspela på tavla. På denne måten fekk elevane delt forkunnskapene sine, og dei gjorde seg klare til å møta teksten.

Etterpå fekk kvar elev i dei ulike elevgruppene utdelt kvart sitt rollekort. Slik sikra eg meg at heile elevgruppa fekk med seg innhaldet i teksten. For at ingen av elevane skulle vera i tvil om kva som

² i praksis: nynorsk som sidemål i grunnskulen. Ei filmbasert ressurspakke for internopplæringa i grunnskulen.(2008): Snøball Film AS og Bro Kompetanseutvikling AS - Lesesirkel og rolleskriving ved Tangenåsen ungdomsskole, Nesodden

Bok i bruk

KOPLAR

Du skal finna eit avsnitt eller eit stykke i historia som minner deg om noko som:

- har hendt deg
- du kjenner igjen
- du har sett før
- du har høyrst om før
- du har lese om tidligare

www.lesesenteret.no

Bok i bruk

ORDKUNSTNAR

Du skal leita etter dei orda i forteljinga som kan vera:

- nye
- vanskelege
- merkelege
- morsame
- interessante
- viktige

Kva side fann du dei på?

www.lesesenteret.no

Bok i bruk

OPPLYSAR

Du skal beskriva det avsnittet i historia som skaper eit bilete inni hovudet ditt.

Det kan vera ein person, eit miljø, ei hending, eit spennande avsnitt eller noko anna....

www.lesesenteret.no

Bok i bruk

REGISSØR

Du skal stilla spørsmål, slik at du hjelper gruppa til å koma i gang med diskusjonen.

Spørsmåla kan starta med:

- Kva....
- Korfor....
- Kva synest du....

Til slutt skal du oppsummera samtalen.

www.lesesenteret.no

««Eg syns da e ein løyen måte å sei at moro e dø og at ho har gjort sjølv-mord. Død som ei sild?»»

vart venta av dei, modellerte eg så korleis me skulle arbeida med rollekorta. Eg tok på meg dei ulike «lesebrillene» som dei ulike rollane medførte, og gav eksempel på mine val frå teksten med bakgrunn i dei ulike rollane. Vidare grunngav eg kvart val som eg hadde skrive ned. Eg gjekk gjennom modellen trinn for trinn. Dette førte til at elevane hadde god oversikt over sine arbeidsoppgåver og det var lite behov for presisering undervegs.

Seinare las elevane teksten stille for seg sjølv og valde ut det dei meinte var viktig med utgangspunkt i si rolle, og skreiv dette ned i arbeidsboka si. Koplaren i den eine gruppa trekte fram avsnittet der Malin og Anja tok seg til rette på kjøkenet hos Mette og plasserte ølet sitt i kjøleskapet. Mette var redd dei skulle knusa porselensgåsa som stod oppå kjøleskapet og ho følte seg usikker på Malin og Anja. Ordkunstnaren i gruppa hadde blant anna notert seg orda «sosiale antenner». Etterpå hadde dei ein litterær samtale i gruppa der kvar enkelt elev la fram sine val for resten av gruppa med grunngjeving for vala. Koplaren i dømet ovafor grunnga valet sitt slik: «Eg valde ditta avsnittet for da minna meg om den gjengen som berre kom ut i Kjevikjo 16. mai i fjor og øydela festen til Anna og dei.» «Ja, da var skikkeleg teit. Di kunne heller ha laga sin eigen fest.» Ordkunstnaren hadde slik grunngjeving: «Da er litt gøy at dei òg seie sosiale antenna akkurat sånn som me seie.» Til slutt presenterte dei ulike rolle-innehavarane sine val for resten av klassen og me hadde ein felles diskusjon. Avsnittet der det kjem fram at mora til Malin var død og at ho hadde utført sjølv-mord, medførte ein del debatt. «Eg syns da e ein løyen måte å sei at moro e dø og at ho har gjort sjølv-mord. Død som ei sild? Da e akkurat som om ho ikkje bryr seg.» «Eg trur ho bryr seg, men at ho ikkje får te å sei da på nåken skikkeleg måte.» «Eg er enig med Birte, eg trur kanskje at da e ditta som har gjort at Malin e blitt så tøff. Da må jo vera heilt forferdelig å mista moro si,

spesielt når ho gjer sjølv-mord.» Til avslutning skreiv elevane ein kort logg der dei utdjupa korleis dei hadde likt «Å lese med rollekort» og kva slags læringsutbyte dei hadde hatt.

Erfaringar

Under heile gjennomføringa var elevane positive, ivrige og konsentrerte. Diskusjonen i gruppene gjekk lett og alle var engasjerte. Loggane som elevane skreiv, var positive både til opplegget og til læringsutbyttet:

«Eg likte å jobbe i grupper, det var morosamt.

Eg skjønnte teksten bedre enn eg pleier fordi me snakka mykje om den.»

«Denne arbeidsmåten var bra for det var mange forskjellige meinigar i gruppa».

«Det er kjekt å jobba på denne måten.

Det er lettare å læra på denne måten».

Lesinga av loggane var oppløftande og den positive budskapet bygde opp under inntrykket eg sjølv hadde frå timane. Den mest negative tilbakemeldinga kom frå ein elev som var borte frå skulen den dagen opplegget vart presentert. Det fortel meg kor viktig det er at elevane er trygge på kva som ligg i arbeidsoppgåvene og at dei veit kva dei skal gjera.

Bruken av rollekort i tilnærminga til ein tekst vart ei positiv oppleving både for meg og for elevane. Samtalane i gruppene og i plenum i tillegg til loggane gjer meg rimeleg sikker på at målet om ein utforskande samtale om teksten og tolkingar basert på refleksjon vart nådd. Ei god leseoppleving er nært knytt til forståing, og elevane gav uttrykk for at dei gjennom denne arbeidsmåten hadde forstått teksten betre enn dei vanlegvis gjorde, og dermed var det også lettare å ha meningar og tanker om han. Alle var aktive både i leseprosessen og i samtalen undervegs. Det var veldig inspirerende å lesa loggane til elevgruppa og det er ingen tvil om at dette er ein arbeidsmetode eg vil bruka seinare, også på saktekstar.